EGYPTSKÉ SOCHAŘSTVÍ

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EGYPTSKÉ SOCHAŘSTVÍ

VY_32_INOVACE_DVK1119

- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Starověké umění
- Předmět: DVK / 1. ročník
- Anotace: Obrazová prezentace vývoje egyptského sochařství

- **ARCHITEKTONICKÁ SKULPTURA**
  SPOJENÍ S ARCHITEKTUROU,
  MONUMENTÁLNÍ FORMA

- **VOLNÁ SOCHA**
  OFICIÁLNÍ
  SOCHY PANOVNÍKŮ A BOHŮ
  VZNEŠENOST, DŮSTOJNOST
  - TRVALÝ MATERIÁL: KÁMEN
  PRINCIPY:
  FRONTALITA
  STRNULOST
  NAKROČENÍ
  NEOFICIÁLNÍ - LIDOVÉ
  SLUŽEBNICTVO
  ŽIVĚJŠÍ, DYNAMIČTĚJŠÍ,
  POLYCHROMOVANÝ VÁPENEC
  HLÍNA, DŘEVO

- **RELIÉF**
  POZITIVNÍ X NEGATIVNÍ
  FUNKCE ILUSTRACE
  - VYPRÁVĚNÍ O ŽIVOTĚ EGYPTA

Sochařství ve starověkém Egyptě: všeobecná charakteristika

- Funkce:
  - sloužilo státnímu náboženství a panovníkově kultu
  - zabezpečení nesmrtelnosti faraóna, jeho rodiny a vysokých úředníků
- Kultu mrtvých
  - spojeno s kultem mrtvých
  - víra v lidského dvojníka Ka:
    ten žije po smrti za určitých podmínek
    - 1. zachování těla (mumifikace)
    - 2. opatření dvojníka hrobní výbavou

Sochařství ve starověkém Egyptě:

nejvýznamnější památky

- Předdynastické období
  - obřadní palety
- Stará říše
  - sochy faraónů (Džoser, Chefré, Mykerin)
  - sochy hodnostářů (Rahotep a Nofret, Starosta Šéh-el-Beled)
  - služebnictvo (Sedící písař; Služka…)
- Střední říše
  - sochy faraónů
  - služky, makety řemeslnických dílen, trhů a vojáků v hrobech
- Nová říše
  - El Amárenská škola - Amenhotep IV a Nefertiti

ARCHAICKÉ SOCHAŘSTVÍ

- Paleta s vyobrazením vítězství Horního Egypta nad Dolním.
- Vítězný panovník Horního Egypta stojí uprostřed a usmrcuje zajatce. Za ním stojí sluha, nosič sandálů. Pod nohama vládce jsou zabití nepřátelé.Vítězství je vyjádřeno obrazně.
- Poražený Dolní Egypt je znázorněn pruhem země s lidskou hlavou. Počet zajatců je vyjádřen trsem šesti lotosových květů.
- Panovník Horního Egypta, zpodobený jako sokol (bůh Slunce) zabírá Dolní Egypt.

Paleta krále Narmera, archaické období Egypta, sochařský objekt 3000 BC

Nejznámější (a zároveň asi nejvýznamnější památkou, ležící na rozhraní předdynastického a archaického Egypta) je ***paleta Narmerova***. Je to velká (63 cm) obřadní paleta ve tvaru štítu, vyřezaná z jednoho kusu měkkého zeleného prachovce. Faraón Meni ji nechal vyrobit nejspíš na počest svého vítězství nad Dolním Egyptem a je tedy v tomto případě unikátním historickým dokumentem o vzniku země.

Palety jsou vápencové nebo břidlicové desky oválného tvaru (později tvaru želvího krunýře, ryby nebo jiného zvířete) s mělkou prohlubní, které patrně sloužily faraónům a vysoce postaveným osobnostem k rozpouštění líčidel. Určitě nešlo o pouhou marnivost mocných. Dá se tak usuzovat jednak z jejich rozměrů a jednak z mělké reliéfní výzdoby, na které jsou zachycena různá zvířata- totemické obrazy kmenů a panovníků.

Na Narmerově paletě je Narmer vyobrazen s bílou („rákosovou“) korunou coby král Horního Egypta, jak drží za vlasy krále Dolního Egypta a zabíjí ho kyjem. Podle jiné teorie ovšem nejde přímo o krále Dolního Egypta, kdo je ničen, ale přímo o chaos sám, který v předdynastickém období opanoval. Narmer jej takto rázným úderem vyhání ze země. Vpravo je bůh Hor, vyobrazený jako sokol, který spoutal Dolní Egypt v podobě papyrového květu a současně počítá množství padlých nepřátel. Je jich šest tisíc – což se dozvídáme podle šesti kolíků. Za faraónem vidíme nosiče jeho opánků a nahoře, nad celou touto pestrou scénou nás pozoruje kravská bohyně Hathor, další z velmi oblíbených a laskavých egyptských bohyň.

Na rubu je pak už Narmer s červenou („včelí“) korunou vladaře Dolního Egypta, kterak přehlíží padlé nepřátele. Na této („dolnoegyptské“) straně je patrný vliv mezopotamského umění, a to zejména v propletení žiraf v líčidlové části palety. Narmerova paleta leží časově na rozhraní předdynastického umění a umění Archaického Egypta, neboť Narmer založil 1. dynastii.

A limestone macehead of the Pharaoh 'Scorpion'. From Hierakonopolis. Late Predynastic Period.

Ceremonial Palette from Hierakonopolis Late Predynastic Period. The two animals at the top are sometimes identified as dogs or hyenas.

SOCHAŘSTVÍ STARÉ ŘÍŠE

Triad statue of the Pharaoh Menkaure. He is shown standing between the godess Hathor and a personification of one of the "nomes" or regions of Egypt.

Socha Džosera

Socha je vysoká 1,42 m a zobrazuje krále s třídílnou korunou, ke které patří čelenka (Nemes) a umělé vousy. Na podstavci sochy jsou nápisy Nysutbity (Král Horního a Dolního Egypta) Nebty a jeden z názvů Djoser - Netjerkhet ("jeho tělo je božské").

Mykerin s manželkou c. 2515 bce,
Břidlice, Stará říše Giza, Egypt.

Statue of Menkaura and Queen Khamerenebty, from Giza,ca. 2500 B.C.E.

Sousoší panovníka Menkaurea s bohyní lásky Hathorou

(po jeho pravici) a božstvem 17. hornoegyptského (Šakalího) kraje

kolem roku 2480 př. n. l., 4. dynastie, břidlice, výška 92,5 cm, naleziště: Gíza, Egypt, uloženo: Egyptské muzeum (JE 40 679), Káhira, Egypt.
V bohyni Hathoře bývá spatřován portrét hlavní panovníkovy manželky Chamerernebtej II.

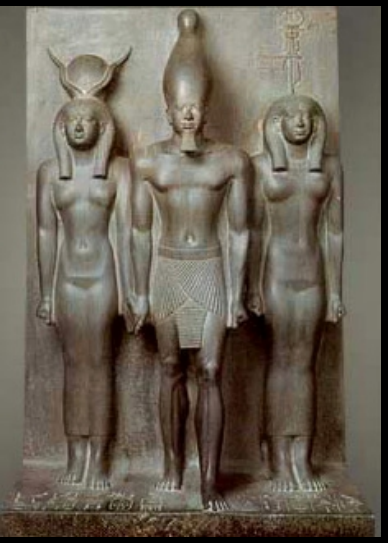

V zádušních chrámech, které byly součástí pyramid v Gíze, byly nalezeny některé skutečně pozoruhodné sochy z břidlice. Nejzajímavější je několik trojic sfaraóna Menkaure (Mykerina) spolu s bohyní Hathor , která má rysy jeho královny, Khamerernebty II. Společně s nimi stojí vždy bůh (provincie) Umělecké zpracování těchto soch, které jsou nyní v muzeu egyptského starověku v Káhiře , je na velmi vysoké úrovni, a to zejména vzhledem k obtížnosti zpracování tohoto druhu kamene.

Socha Chefrena c. 2500 bc, diorite, Stará říše

Giza, Egypt

Rahotep a Nofret
c. 2580 bce,
polychromovaný
vápenec
Stará říše, Egypt

Princezna Nofreta

kolem roku 2575 př. n. l., 4. dynastie, hlava malované sedící vápencové sochy, výška 122 cm (celá socha), naleziště: Médúm, Egypt

Princezna Nofreta, manželka královského syna Rahotepa, je zpodobena s parukou, čelenkou a náhrdelníkem a je oděna do dlouhého bílého přiléhavého šatu s ramínky.
Hieroglyfické nápisy uvádějí její titul „ta, která má na starosti záležitosti krále“ a vlastní jméno.

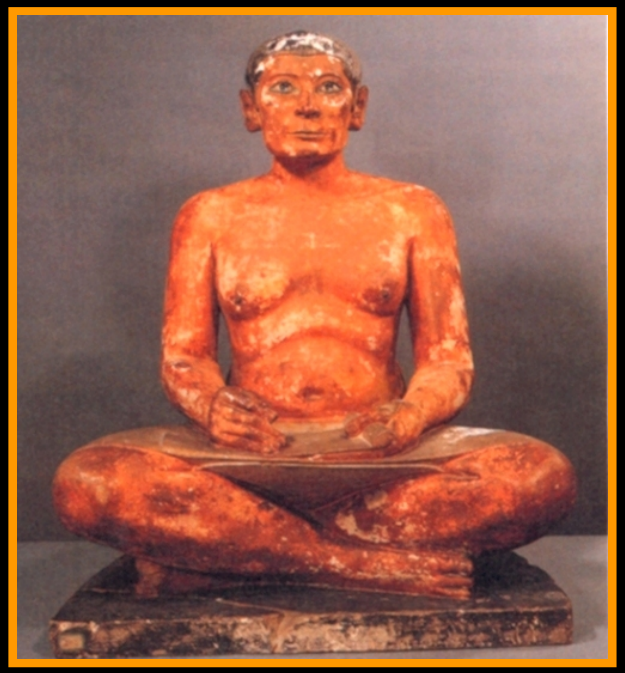

Sedící písař
c. 2400 bce,
polychromovaný
vápenec
Stará říše,
Sakkara, Egypt

RYCHTÁŘ ZVANÝ ŠEJK EL BELET
Ka-Aper
2450-2350 B.C.
Original Location: Mastaba tomb, Saqqara
Today: Egyptian Museum, Cairo

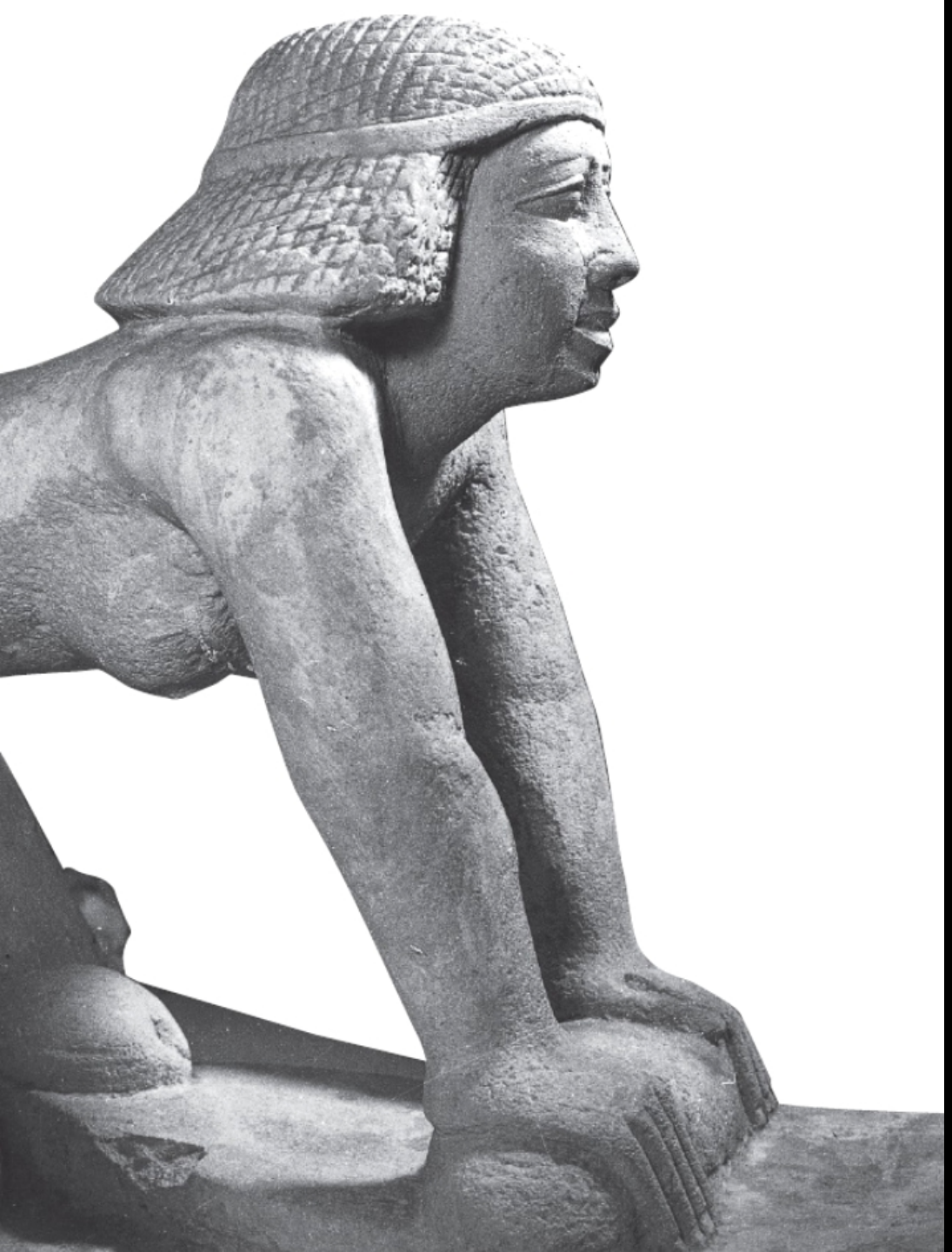

Služebnice drtící zrno na mlýnském kameni

kolem roku 2400 př. n. l., 5. dynastie,
malovaný vápenec, výška 35,5 cm,
naleziště: Sakkára, Egypt,

Typ realistické plastiky zobrazující ženy při vykonávání různých prací v domácnostech vznešených Egypťanů či v řemeslnických dílnách byl velice častý v období Staré říše.

Služebnice drtící zrno na mlýnském kameni
kolem roku 2400 př. n. l., 5. dynastie,

SOCHAŘSTVÍ STŘEDNÍ ŘÍŠE

Sesostris - Střední říše, Egypt

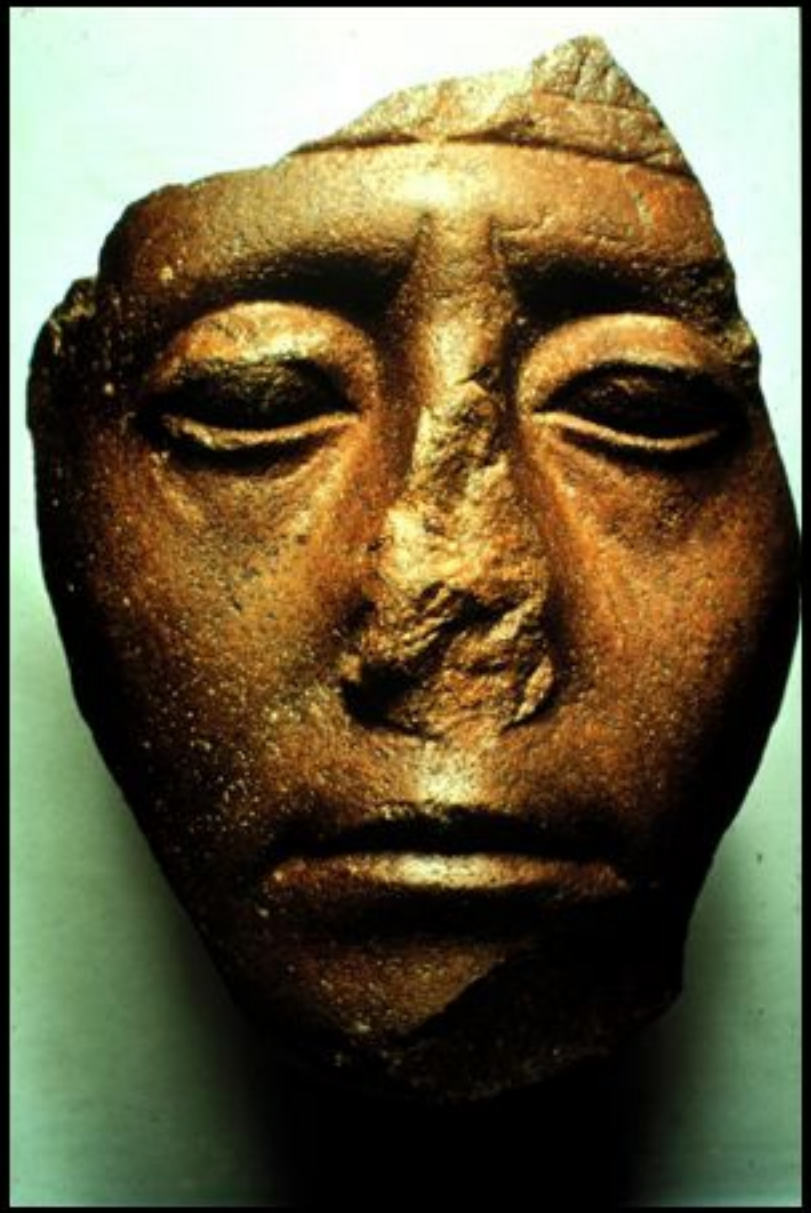

Sesostris III, c. 1850 bce, křemenec, Střední říše, Egypt

Sedící socha **Mentuhotepa I.** z konce 10. a počátku 11. dynastie, nalezená v pohřebním komplexu v Dejr al-Bahrí

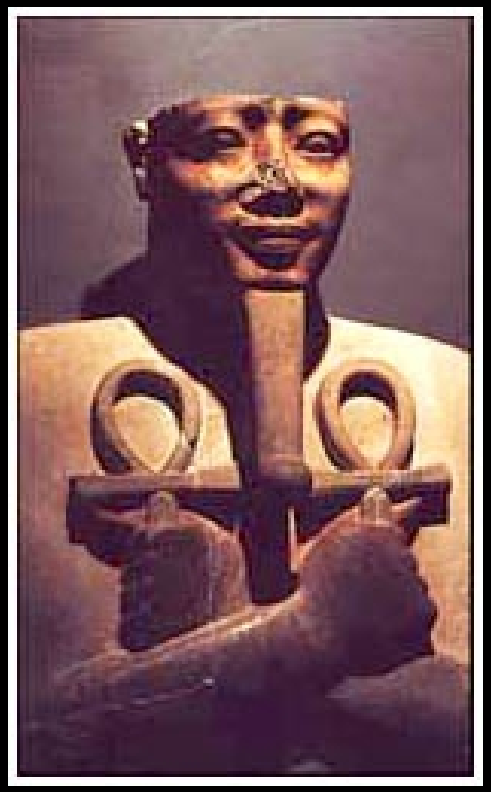

Vápencová socha **Senvosreta I., jako Usira** držícího v rukou kříže Ankh (muzeum v Luxoru)

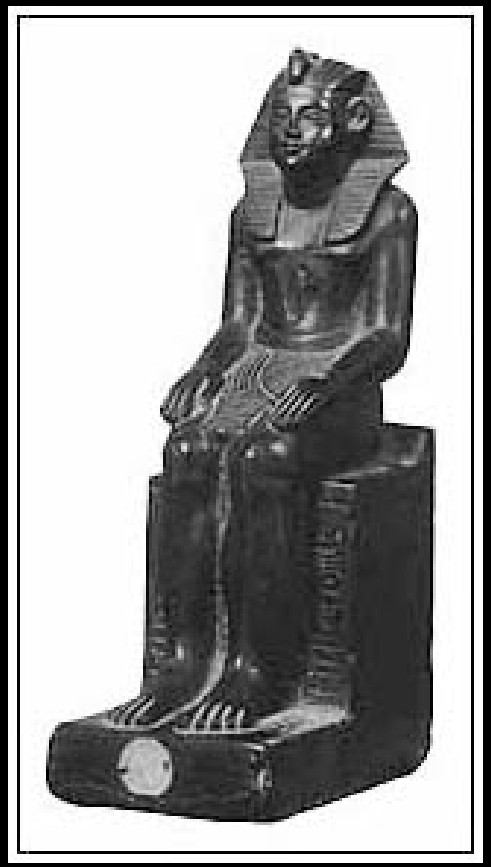

Socha faraóna **Neferhotepa** z černého bazaltu, vládnoucího někdy kolem roku 1740 př. kr.

NEOFICIÁLNÍ PLASTIKA

- Realističtější
  - přirozené gesto, pohyb, méně strnulosti
- Pracovní náměty
  – řemeslnické dílny, vojáci, služebnictvo
- Lacinější materiál - často dřevo, vápenec
- Slouží jako hrobní výbava

SOCHAŘSTVÍ NOVÉ ŘÍŠE

A statue of Hathor
from the time of Amenhotep III.

královna Hatšepsowet

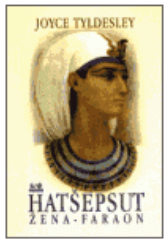

Hatšepsut : žena-faraon / Hatchepsut

Autor: Joyce Tyldesley

koupit

100%
2 hodnocení

Ohodnoťte knihu:

Kniha popisuje život a zvyklosti ve starověkém Egyptě a osud královny Hatšepsut, vládkyně 18. dynastie egyptských faraonů. Publikace se zaměřuje na Egypt v období Nové říše (1500 - 1000 let př.n.l.), kdy vládla 18. až 20. dynastie egyptských králů. Mezi nimi královna Hatšepsut jako jediná žena. Vládla Egyptu po dvacet let a bylo to období míru, prosperity a výstavby kulturních památek. Jako žena však měla Hatšepsut těžké postavení, nechávala se zobrazit jako muž a po smrti nebyla uvedena v oficiálním seznamu králů. Byly také ničeny její podobizny. Kniha sleduje nejen osud této královny, ale zajímavě přibližuje zvyklosti, reálie a život té doby. (méně textu)

královna Hatšepsowet

Malá soška Tuthmose III, z londýnského muzea. 18th Dynastie, Nová říše

dioritová socha
faraóna Thutmose III.
nalezená v Amonově chrámu
v Karnaku (Luxorské muzeum)

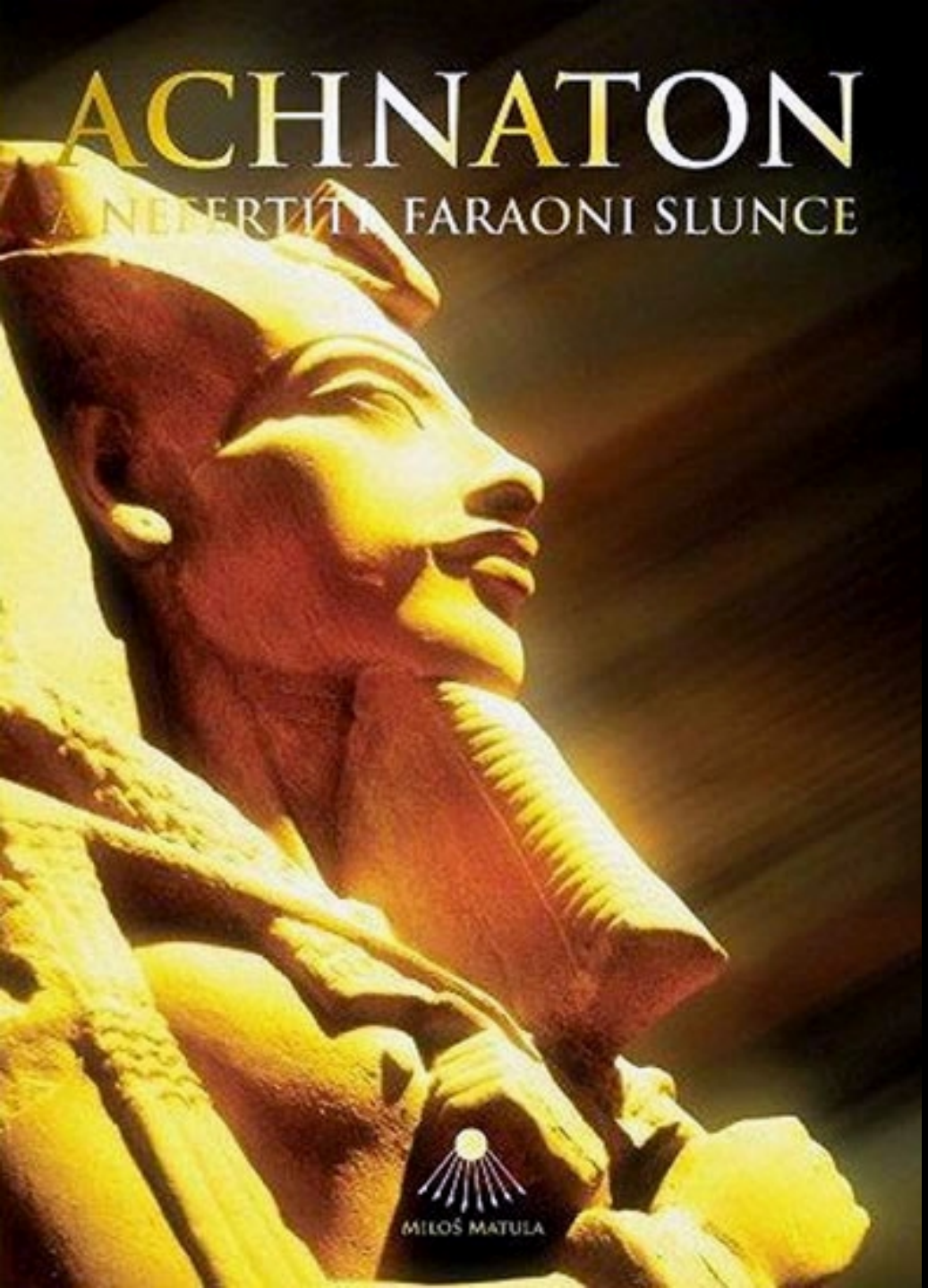

Umělecká škola z EL AMARNY

- Amenhotep IV. (*18. dynastie; 14. stol. př.n.l.*) – náboženská reforma
- revoluce politická, náboženská i umělecká
- zrušil dosavadní kulty místních bohů a kult boha Amóna
- založil monoteistický kult boha Atona
- Achnaton (Lesk Atonův; ... ten, který miluje Atona)
- založil město Achetaton (.... místo, kde sídlí Aton); poblíž dnešní El-Amarny

- opuštění dosavadních zvyklostí
- odlišné zobrazovací způsoby: protáhlá hlava, široké boky - nastolení důsledného realismu x genetická nemoc(?)
- podobizny Achnatona (Amanhotepa IV.)
- podobizny královny Nefertiti

Torso of princess found at the site of Tell **el-Amarna, Egypt.**

Colosal head of Akhenaten
in a double crown

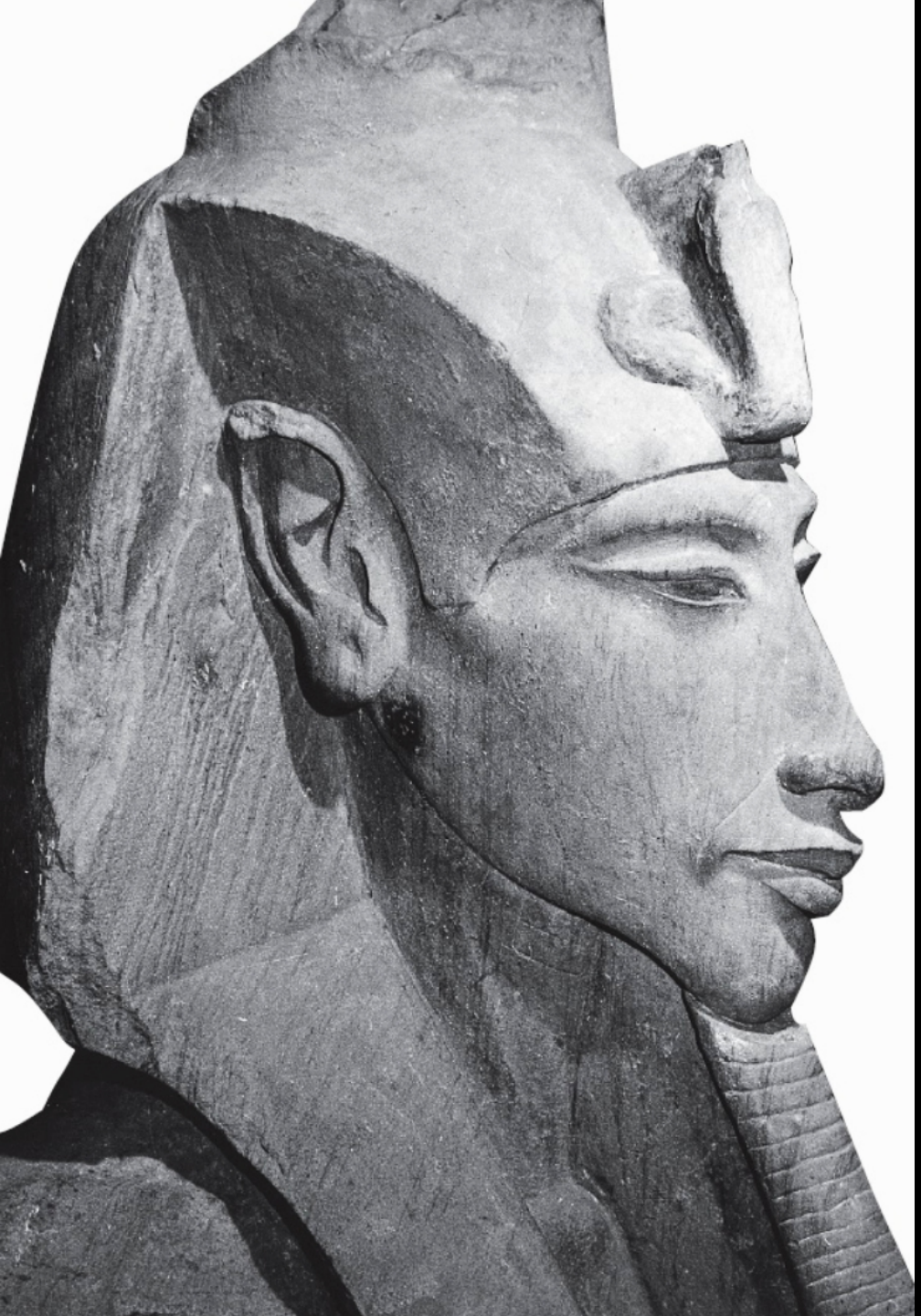

Busta Amenhotepa IV.

kolem roku 1350 př. n. l., 18. dynastie, pískovec, část kolosální sochy, výška 153 cm, naleziště: Atonův chrám, Karnak, Egypt,

Typický portrét krále Amenhotepa IV. (Achnatona) pocházející z počátku jeho vlády. Zbytek této kolosální sochy objevil již v roce 1926 Henri Chevrier.

Achnaton c. 1350 bce,
Nová říše, Amarna, Egypt

Achnaton c. 1350 bce,
Nová říše, Amarna, Egypt

Busta královny Nefertiti
1355-1335 B.C.
Original Location: Tell el-Amarna
Today: Agyptisches Museum, Berlin

Busta královny Nefertiti
1355-1335 B.C.
Original Location: Tell el-Amarna
Today: Agyptisches Museum, Berlin

Statue of Queen Nefertiti (Nofretete) is pictured at the 'Neues Museum' (New Museum) building in Berlin October 15, 2009. Egypt has formally requested January 24, 2011, the return of the famous 3,400-year-old bust of Nerertiti, which is part of a permanent Egyptian exhibition on display at the New Museum in Berlin. - Reuters /Fabrizio Bensch

fotografie

hrobky faraona Tutanchámona

http://video.idnes.cz/?c=A090319_1159175_brno_dmk&idVideo=V081014 162557_tv-ostatni_mfl

Zlatá funerální maska

Předsíň obsahovala čtyři rozmontované vozy, tři pohřební lehátka, pod jedním z nich stál slavný Tutanchamonův trůn, nádoby s jídlem pro krále a především dvě dřevěné, pozlacené sochy faraónova Ka, které strážily vchod do pohřební komory

Socha faraona Tutanchámona,
Nová říše

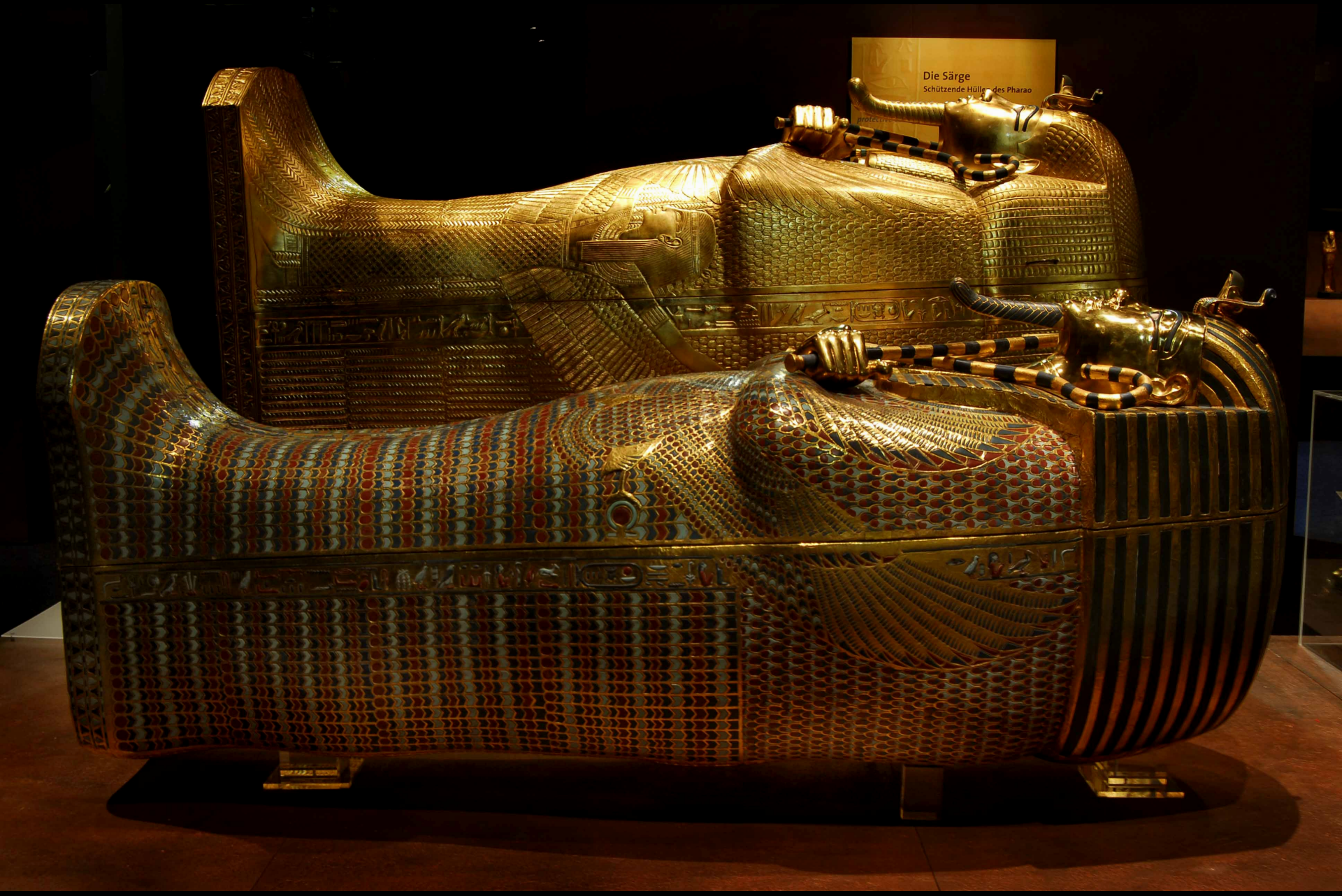

- Tutanchamon ležel ve třech antropoidních rakvích, z nichž jedna, vážící více než 110 kg, je z ryzího zlata a dvě ze dřeva, potažené zlatou fólií. Samotná mumie byla zdobena mimo známé zlaté posmrtné masky dalšími asi sto padesáti zlatými amulety a šperky.

Prostřední rakev faraona Tutanchámona

- Poslední místností je **Pokladnice,** která samozřejmě obsahovala nejkrásnější výbavu v celé hrobce - nádhernou skříň s kanopami s faraónovými vnitřnostmi, přes třicet modelů lodí určených k přepravě na onen svět, několik desítek dřevěných skříněk s výbavou pro běžný život na onom světě, překrásná socha Anupa, boha Šakala-balzamovače na nosítkách, která je ukázkou naprostého mistrovství umělců té doby a stovky a tisíce dalších předmětů.

socha Anupa, boha Šakala balzamovače na nosítkách

Štíří bohyně Selket

kolem roku 1320 př. n. l., 18. dynastie, zlacené dřevo, výška 90 cm, naleziště: Tutanchamonova hrobka v Údolí králů, na západním břehu Nilu proti dnešnímu Luxoru, Egypt,

Selket, jedna z ochranných bohyň zemřelých, střeží Tutanchamonovu skříň na kanopy (nádoby s vnitřnostmi zemřelého).

Trůnící bohyně Sekhmet

Figure-of-the-Goddess-Sekhmet-Enthroned

Bůh Ptah

Figure-of-the-God-Ptah

Král na loďce

Figure-of-the-King-on-a-Boat

Postavy bohů
Figures of Gods

Tutenchámonův trůn

Throne-of-Tutankhamun

State Carriage

TUTANCHAMON

JEHO HROB A POKLADY

OD 28. BŘEZNA 2013
VÝSTAVIŠTĚ PRAHA – HOLEŠOVICE

VÝSTAVA VYTVOŘENÁ semmel concerts

NÁPAD A KONCEPCE: PAUL HEINEN A WULF KOHL

PŘEDPRODEJ V SÍTI TICKETPRO

WWW.TUT-VYSTAVA.CZ

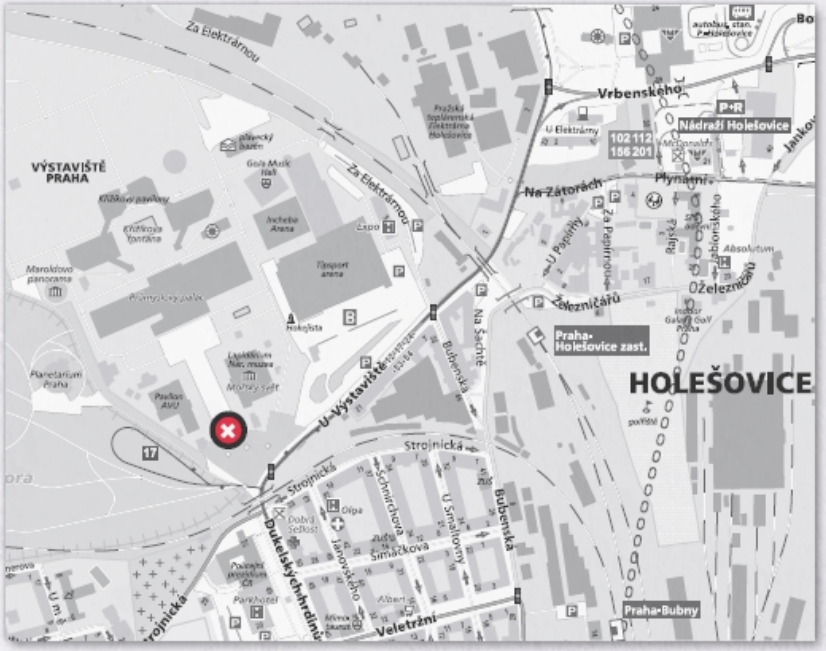

VÝSTAVIŠTĚ PRAHA - HOLEŠOVICE | AREÁL VÝSTAVIŠTĚ 67 | 170 00 PRAHA 7
WWW.TUT-VYSTAVA.CZ

TUTANCHAMON

JEHO HROB A POKLADY

OD 28. BŘEZNA DO ČERVNA 2013
VÝSTAVIŠTĚ PRAHA – HOLEŠOVICE

POŘÁDÁ SERGE GRIMAUX S PODPOROU Arkham

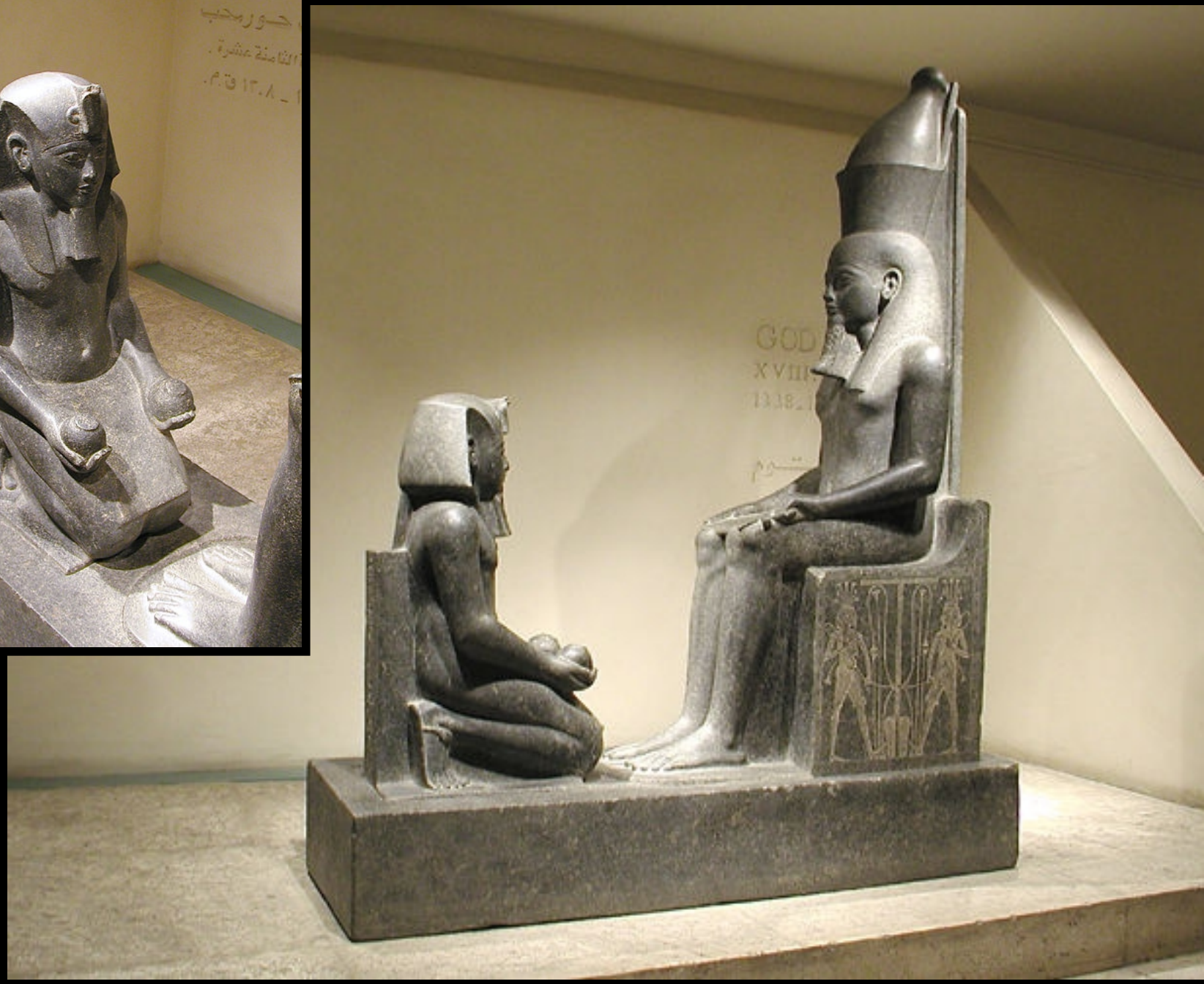

A statue of **Horemheb and Atum.**

Ramesses II
Diorite Nuovo Regno, XIX dinastia, regno di Ramesse II (1279-1213 a.C.)

Ramesses II
Diorite Nuovo Regno, XIX dinastia, regno di Ramesse II (1279-1213 a.C.)

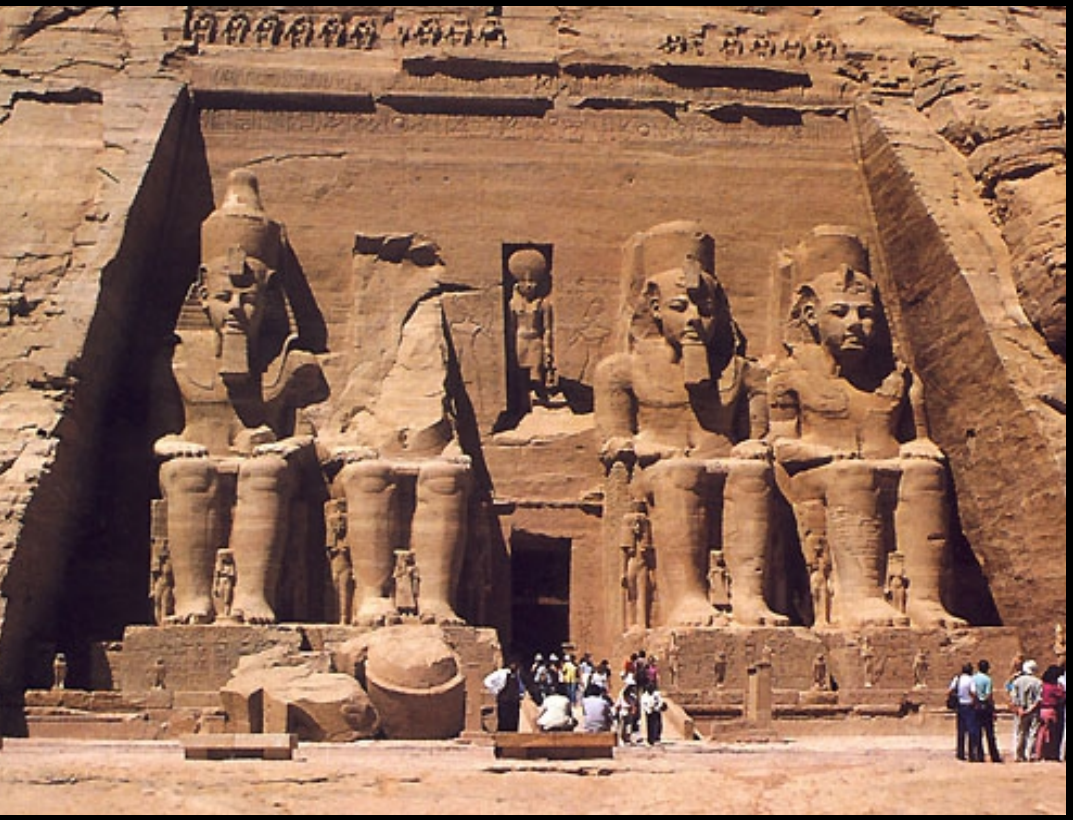

Zdroje:

PIOJAN, José. *Dějiny umění 1*, 1. vyd. Praha: Odeon, 1977. ISBN: 80-7176-765-4
kol. *Ilustrované dějiny světa - Úsvit civilizací*, 2. vyd. Bratislava: Gemini, 1993. ISBN: 80-7161-016-X
kol. *Encyklopedie starověkého světa*, 1. vyd. Praha: Perfekt, 2004. ISBN: 80-8046-269-0
AUGUSTA, Pavel. a HONZÁK, František. *Jak se žilo ve starověku,* 1. vyd. Praha: Albatros,1989
VERNER, Miroslav; BAREŠ, Ladislav; VACHALA, Břetislav. *Encyklopedie starověkého Egypta*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-306-0.
ZORNOVÁ, Olivia. *Jak je poznáme? Umění Egypťanů.* 1. vyd. Knižní klub, 2005. 128 s. ISBN: 80-242-1478-4

Internetové zdroje:

http://cs.wikipedia.org
http://commons.wikimedia.org/
http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Egypta
http://en.wikipedia.org/wiki/Art_of_ancient_Egypt
http://www.starovekyegypt.net/
http://www.abchistory.cz/egypska-rise.htm
http://www.bradshawfoundation.com/pyramids_of_egypt/index.php
http://suite101.com/article/the-seated-scribe-a-treasure-of-ancient-egyptian-sculpture-a223628
http://www.proprofs.com/flashcards/cardshowall.php?title=history-western-art-exam-i
http://www.studyblue.com/notes/note/n/exam-1/deck/1116175
http://www.love-egypt.com/sculpture.html
http://www.egypt1.blog.cz
http://classconnection.s3.amazonaws.com/702/flashcards/716702/jpg/akhenaton1316029635236.jpg
http://alik.idnes.cz/foto.aspx?r=alik-alikoviny&c=A090127_223722_alik-alikoviny_jtr
http://plasticpumpkin.wordpress.com/2009/12/18/art-focus-friday-menkaure-and-queen-kamerernebty-love-n-sculpture/
http://brightlite33.files.wordpress.com/2011/05/statue-queen-nefertiti.jpg
http://egy-king.blogspot.cz/2012/08/ancient-egyptian-sculptures.html
http://departments.ozarks.edu/hfa/slgorman/ancient_egyptian_art_and_archite.htm
http://madameguillotine.org.uk/category/sculpture/
http://www.historylink101.com/lessons/art_history_lessons/egypt_art1.htm
http://historylink101.net/egypt_1/pic_sculptures_5.htm
http://www.perankhgroup.com/egyptian_art.htm
http://www.history.com/photos/egyptian-relief-sculpture-and-painting
http://stuffpoint.com/egypt/image/44600/walls-sculpture-picture/
http://antiquus.blog.cz/0709/achnaton-a-revoluce-v-nabozenstvi
http://pinterest.com/kshifrin/sculpture-and-friezes/
http://www.ancient-egypt.org/index.html
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Statue_de_Rams%C3%A8s_II,_XIX%C2%B0_dynastie.JPG?uselang=cs
http://www.flickr.com/photos/menesje/2600560210/sizes/o/in/photostream/
http://www.egyptholiday.com/tutankhamun/tut_tomb_antechamber.htm
http://farm3.staticflickr.com/2452/3940791084_9afeb5d17e_z.jpg